

«فرهنگستان» از آیین‌نامه «ارزیابی و حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان» گزارش می‌دهد

ارزیابی دانش‌بنیان‌ها با مقیاس‌های جدید

زهره رضایی

خبرنگار گروه دانشگاه

دانش‌بنیان‌ها؛ همان شرکت‌هایی که نزدیک به یک دهه می‌شود اهمیت ویژه‌ای در کشور یافته و طی سال‌های اخیر مسئولان اقتصادی، حساب ویژه‌ای روی آنها برای نجات اقتصاد باز کرده‌اند. این شرکت‌ها با توجه به مزیت‌شان که همان تبدیل علم به محصول و تجاری‌سازی آنهاست، امروزه نقشی راهبردی دارند و زمینه را برای کوتاه شدن رسیدن به فناوری‌های جدید در حوزه‌های مختلف هموار می‌کنند. همین ویژگی در دنیای امروز که سرعت تغییر فناوری‌ها و تکنولوژی‌ها از حد انتظار فراتر رفته، دلیل منطقی برای حمایت همه‌جانبه از آنها محسوب شده است. حمایت از شرکت‌ها و در یک کلام فعالیت‌های دانش‌بنیانی اولین بار در سال ۸۹ با تصویب قانون «حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان» از سوی مجلسی‌ها وارد فاز جدی شد تا از این طریق بسترهای لازم برای حمایت از این شرکت‌ها از سوی دستگاه‌های مربوط با محوریت معاونت

علمی و فناوری ریاست‌جمهوری ایجاد شود. درکنار این قانون، موضوع قابل اهمیت، رصد و ارزیابی این شرکت‌هاست. اتفاقی که هرچند تا امروز هم براساس برخی اسناد دنبال می‌شد، از روز گذشته با رونمایی از آیین‌نامه «ارزیابی و حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان» شکل جدید و جدی‌تری به خود گرفته است؛ اتفاقی که طبیعتاً در میان مدت و بلندمدت می‌تواند در کمیت و کیفیت این شرکت‌ها اثرگذار باشد.

تعیین سازوکارهای ارزیابی شرکت‌های دانش‌بنیان

روح‌الله دهقانی فیروزآبادی، معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور روز گذشته از آیین‌نامه جدید ارزیابی و حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان رونمایی کرد؛ آیین‌نامه‌ای که رسماً جایگزین «شیوه‌نامه معیارهای کالاها/خدمات دانش‌بنیان برای بررسی کالاها/خدمات در کارگزاران ارزیابی شرکت‌های دانش‌بنیان» مصوب سال ۹۳ و مصوبه «ارزیابی شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان نوع ۳» مصوب سال ۹۹ شده و از سوی کارگروه دائمی شورای راهبردی فناوری‌ها و تولیدات دانش‌بنیان به تصویب رسیده تا برای سومین بار سازوکارهای مرتبط با

ارزیابی این شرکت‌ها مشخص شود. نکته اولی که باید درباره مدنظر قرار بگیرد، اینکه بنا نیست همه شرکت‌ها براساس یک متر و معیار ارزیابی شوند و هر شرکت بسته به سطح و محصولی که ارائه می‌کند، ارزیابی خواهد شد؛ موضوعی که هرچند از الان نمی‌توان با قاطعیت درباره اثرات مثبت آن صحبت کرد، اما در صورت اجرای درست طبیعتاً سهم قابل‌قبولی را در سامان بخشیدن به فعالیت شرکت‌ها خواهد داشت.

ارزیابی‌ها براساس پیچیدگی فناوری‌ها کنار گذاشته شد

البته عمده تغییر این آیین‌نامه را باید تغییر زاویه نگاه آن دانست؛ چراکه دیگر سطح فناوری‌هایی که از سوی شرکت‌های دانش‌بنیان دنبال می‌شود، ملاک عمل قرار نمی‌گیرد. آنطور که روح‌الله فیروزآبادی عنوان کرده روح حاکم بر آیین‌نامه جدید تصویر جدیدی از شیوه عملکرد این شرکت‌ها ارائه می‌دهد و دیگر بنیان نیست آنها براساس سطح فناوری و پیچیدگی آن مدنظر قرار بگیرند بلکه تقسیم‌بندی شرکت‌ها براساس محصولات، خدمات و فرآیندها دنبال خواهد شد. طبیعتاً همین اتفاق باعث می‌شود تا شکل و شمایل ارزیابی‌ها تغییر کند. درحالی‌که تا

امروز اولویت اصلی در سطح‌بندی شرکت‌های دانش‌بنیان میزان ورودشان به فناوری‌های روز بود. البته با نگاهی به جزئیات این آیین‌نامه شاهد تغییر روند در شیوه ارزیابی‌ها هستیم. به طوری که براساس فصل دوم این آیین‌نامه که ۷ ماده مجزا برای تعیین معیارهای ارزیابی دارد نه تنها شرکت‌ها را به ۳ سطح نوپا، نوآور و فناوری تقسیم‌بندی کرده، ارزیابی آنها هم در سه بخش ورودی، فرآیند و خروجی اعمال خواهد شد. نکته دیگر اینکه برای کالاها و خدمات دانش‌بنیان هم معیارهای مشخصی دارد. یعنی اولاً کالاها ارائه‌شده باید یا درحال تولید بوده یا در مقیاس آزمایشگاهی تولید شده باشند، سطح فناوری آنها هم فناوری‌های برتر باشد.

دانش‌بنیان‌ها سالانه رصد خواهند شد

شرکت‌هایی که در ارزیابی‌ها موفق عمل کنند، می‌توانند از حمایت‌های مختلفی بهره‌مند شوند که شاید معروف‌ترین آن را بتوان همان حمایت‌های مالیاتی یا حمایت‌های مالی برای توسعه محصول جدید دانست؛ اما شرط این بهره‌مندی آن است که این حمایت‌ها تنها برای توسعه و تولید کالاها و خدمات دانش‌بنیان تایید شده ارائه می‌شود. شرکت‌هایی

که در ارزیابی‌ها موفق عمل کنند می‌توانند از حمایت‌های مختلفی بهره‌مند شوند که شاید معروف‌ترین آن را بتوان همان حمایت‌های مالیاتی یا حمایت‌های مالی برای توسعه محصول جدید دانست؛ اما شرط این بهره‌مندی آن است که این حمایت‌ها تنها برای توسعه و تولید کالاها و خدمات دانش‌بنیان تایید شده ارائه می‌شود. به عبارت دقیق‌تر طبق گفته‌های علی اسدی‌فر، معاون توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری در مدل جدید ارزیابی که قرار است به صورت سالانه انجام شود، حمایت‌هایی از جمله معافیت مالیاتی، استقرار و پروانه بهره‌برداری، تسهیلات نظام وظیفه تخصصی، معافیت حق بیمه و بیمه قرارداد، معافیت گمرکی برای این شرکت‌ها در نظر گرفته شده است.

طبیعتاً ارزیابی برای شرکت‌های نوپا از اهمیت ویژه‌تری برخوردار خواهد بود؛ اتفاقی که قرار است از دو مسیر برای آنها انجام شود. مسیر اول آن‌طور که اسدی‌فر اعلام کرده، از سوی ستادهای توسعه فناوری راهبردی و پارک‌های علم و فناوری دنبال می‌شود و مسیر دوم هم همان ارزیابی توسط کارگزاران ارزیابی دانش‌بنیان‌هاست که می‌تواند تصویر کلی از وضعیت این شرکت‌ها ارائه دهد.

جزئیات آیین‌نامه جدید ارزیابی شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان

هر کالا، خدمت، فرآیند/تجهیز تولید جهت تایید دانش‌بنیان، باید حائز ۳ شرط محصول دانش‌بنیان باشد

شرکت‌های دارای محصول دانش‌بنیان باید حائز یکی از معیارهای آیین‌نامه باشند که به صورت یکی از انواع شرکت‌های دانش‌بنیان تایید شوند:

